

Kreaturer spiser blomster

Holistisk Planlagt Afgræsning, HPA, har med etablering af en ny forening for landmænd, der praktiserer HPA, fået et fast ståsted her i landet; men biolog Bo Levesen fra Vejle Kommune advarer mod ukritisk at bruge HPA på naturarealer

AFGRÆSNING

TEKST OG FOTO: IRENE BRANDT

Godt hjulpet på vej af uheldsmæssige regler for tilskud til naturpleje, er den mest værdifulde natur i Danmarks på retur. Op mod halvdelen af de vilde blomster vokser på overdrev, som er en ekstrem truet naturtype, der er så efterstræbt, at kun 1 pct. af naturen i Danmark er overdrev.

»Overdrev er opstået i kombinationen af tørre arealer med græs, urter og lidt trævækst, som har været udsat for afgræsning i en meget lang periode. Denne drift har ført til arealer med høj biodiversitet, hvor dyrenes afgræsning spiller en nøglerolle, fordi dyrene holder arealerne lysåbne, skaber forstyrrelser og såbæde for urternes frø. De blomstrende urter giver liv for insekterne og dermed også fuglene, og deres gødning er også levesteder for biller og insekter,« siger Bo Levesen, der er biolog i Vejle Kommune.

Qua sit arbejde samarbejder han med en række dyreholdere, som med hjælp fra kommunes mange kogræsserlaug, har dyr til at passe naturarealerne i Vejle Kommune.

Han har derfor også engageret sig i HPA, som praktiseres af flere af kommunes samarbejdspartnere.

»De fleste er enige om, at holistisk afgræsning er fremragende på landbrugsjord, men på naturarealer kan det gøre ubodelig skade, hvis det ikke anvendes i en tillempet form. Især insekterne har det svært på en holistisk afgræsset mark, for kreaturer spiser blomster, og de, der ikke er ædt, er trampet ned,« siger Bo Levesen. Han tilføjer:

»I Vejle Kommune samarbejder vi med dyreholderne om afgræsningen, og det kan lade sig gøre at afgræsse naturen holistisk.«

Græsning skal tilpasses naturen

Afhængig af, hvilken naturtype der skal afgræsses, foreslår Bo Levesen forskellige strategier.

»Overdrev, der skal afgræsses efter principperne for holistisk afgræsning, skal samhegnes med andre arealer, hvor kreaturerne kan græsse, når urterne på overdrevet blomstrer og sætter frø. Dyrtrykket skal helt ned på 0,1 DE, og om foråret og efteråret kan man så afgræsse area-

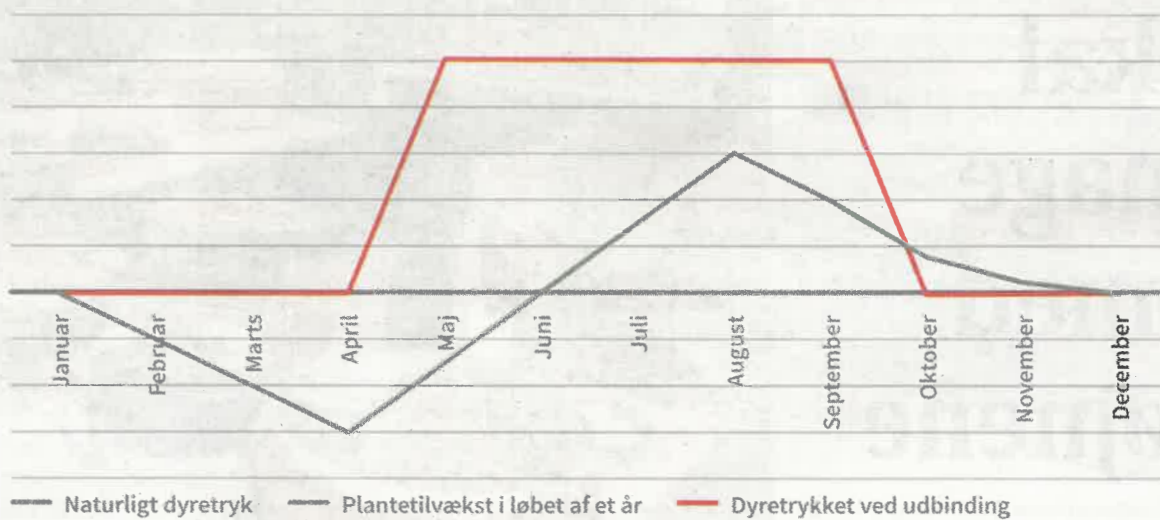

Illustration viser forskellen på græsning, som den ville foregå i naturlige rammer, hvor dyrene lever af arealet hele året. I løbet af sommeren vil der ske en stor tilvækst, som dyrene ikke kan græsse ned. Til gengæld er der ikke flere dyr, end at der også er foder til dem alle om vinteren. Ved helårsafgræsning vil kreaturerne tabe sig om

vinteren; men i løbet af foråret genvinder de hurtigt deres huld.

Den røde kurve viser, hvordan udbinding med mange dyr i sommermånederne er ude af balance i forhold til den naturlige afgræsning, som tilstræbes i naturplejen.

Bo Levesen

Sårbar natur tåler ikke højt dyretryk i sommermånederne.

lerne holistisk,« siger Bo Levesen.

Støttereglerne, som kræver, at arealerne enten er synligt afgræssede 15. september, eller at der er et fast dyretryk i sommermånederne juni, juli og august, animerer ifølge Bo Levesen landmændene til at overgræsse arealerne.

»Men det kan lade sig gøre at afgræsse til gavn for biodiversiteten inden for regelsættet; men det kræver, at man er dygtig,« siger Bo Levesen. Han fortsætter:

»Ulykkerne starter, fordi man tager dyrene hjem på gården i oktober, og først sender dem på græs igen i maj. Det bedste er, at der er et fast, lavt dyretryk på arealerne. Om vinteren og det tidlige forår ville kreaturerne begynde at æde af buske og træer nu, fordi græsset her i marts er bidt helt ned. Hen over sommeren vil kreaturerne ikke kunne følge med til at græsse hele arealet af, og urter og insekter vil få en chance på overdrevet. Sådan ville det foregå i naturen, og sådan bør det foregå, når vi plejer den.«

Våde enge giver problemer

Marginale jorde - som våde, afgræssede enge - har en begrænset biodiversitet, og plejen af dem er en udfordring.

»Afgræsningen er dårlig, fordi ly-

sesiv hurtigt bliver en del af vegetationen på de våde arealer, leverikter bliver et velfærdsproblem for kreaturerne, og samtidig kan man ikke løse plejeopgaven ved at brakpudse eller slå arealet, for maskinerne kan ikke køre på de fugtige arealer,« siger Bo Levesen.

Han hælder lidt til, at man måske bare skal lade de våde lavbunds-jorde være. Med tiden vil pil og birk indfinde sig, hvilket set fra naturens side slet ikke er så dårligt.

»Resultaterne fra Biowide-projektet, som målte biodiversiteten på 130 lokaliteter i Danmark, viser, at gamle pilemoser er de mest artsrige lokaliteter. Men vil man absolut afgræsse de våde enge, en holistisk afgræsning en udmærket beskyttelse mod angreb af leverikter, fordi der går lang tid imellem, at dyrene afgræsser arealerne; men når de står under vand, fordi åen går over sine breder om sommeren, skal de ikke afgræsses. Først når engene er tørre igen senere på året, kan man sende dyrene på græs igen - og så vil det i øvrigt være en god idé at sænke dyretrykket fra 0,8 DE til 0,3 DE,« siger Bo Levesen.

Rige og fattige kær

Lavmoser - eller kær - underinddeles i fire hovedtyper: ekstremfattigkær,

fattigkær, rigkær og ekstremrigkær. I et fattigkær stammer vandet fra regnvand og fattigkærene er derfor næringsfattige. Rigkærene derimod er først og fremmest våde, fordi grundvandet står højt. Rigkærene er derfor rige på mineraler - blandt andet kalk.

»Disse naturtyper skal afgræsses meget ekstensivt, og i nogle år, skal dyrene slet ikke lukkes ud på arealerne, og når de afgræsses, skal det primært ske om efteråret,« siger Bo Levesen.

Han foretrækker heste som naturplejere i kærerne - og for den sags skyld også alle andre steder.

»De skal ikke bruge tid på at bygge drøv, så de kan æde uafbrudt, og så spiser de kun græs. Urterne får lov at stå,« siger Bo Levesen.

Gavner naturen på agerjorden

Han samarbejder blandt andre med Michael Kjerkegaard, som er medstifter af foreningen for HPA. Sammen har de udviklet strategierne for at afgræsse arealerne, også som holistisk afgræsning, hvor dette har været muligt.

»Som sagt er holistisk afgræsning, der kører stringent, ikke egnet til naturarealer. Til gengæld kan vi konstatere, at agerjord, der afgræsses holistisk, hurtigt giver høj biodiversitet på markerne. Vi har fundet sjældne møgbiller på holistisk afgræssede marker, der før kun fem år forinden var kornmarker,« siger Bo Levesen.

Bo Levesen har bidraget med sin viden til et Faktaark, som Seges' naturmedarbejdere snart sender på gaden. På Faktaarket kan landmanden finde gode råd om brug af holistisk afgræsning i naturen.

»Og er man i tvivl om, hvilken græsningsstrategi man skal vælge, så er det altid en god idé at kontakte en naturmedarbejder i kommunen,« siger Bo Levesen.

Ny forening skal udbrede holistisk planlagt afgræsning

Næsten 100 deltagere på Økologisk Landsforenings generalforsamling fortsatte direkte til den stiftende generalforsamling i Foreningen for Holistisk Planlagt Afgræsning, HOPLA

FORENING FOR AFGRÆSNING:

Der var stor interesse for at høre om holistisk planlagt afgræsning og ikke mindst for at være med til at stifte en forening, som skal fremme denne afgræsningsform i Danmark.

Det skal ifølge den nye forenings vedtægter blandt andet skal ved at fremskaffe, udbrede og udveksle viden blandt danske landmænd om holistisk planlagt afgræsning. Samtidig vil den nye forening arbejde aktivt for at øge kendskabet til holistisk planlagt afgræsnings positive indflydelse på klima og miljø.

Kamp om pladserne

På den stiftende generalforsamling blev det vedtaget, at et medlemskab af foreningen kommer til at koste 500 kr. om året. Der blev ligeledes valgt en bestyrelse. Og interessen for at sidde i bestyrelsen var så stor, at stemmetællerne kom på arbejde. I alt skulle der vælges 7 bestyrelsesmedlemmer og én suppleant. Følgende blev valgt til bestyrelsen:

Uffe Worm, Michael Kjerkegaard, Rasmus Kjærulff Rasmussen, Marie Pedersen, Carsten Marcussen, Mikkel Poulsen og Thorkild Nissen. Leif Rørbye blev valgt til suppleant.

Kontakt til HOPLA

I begyndelsen af april mødes bestyrelsen, og på dette møde vil der blive valgt en formand, næstformand, kasserer og sekretær. Vil du inden da gerne i kontakt med HOPLA kan du kontakte Carsten Marcussen, der er én af initiativtagerne bag den nye forening. Carsten Marcussen kan træffes på mail: fcm@oerd.dk og på tlf: 3062 7215

ib@okologi.dk

STØTTET AF

Kvægafgiftsfonden